

de stadsdriehoek werd in eerste instantie gekozen voor een spoelstelsel: De nieuwe stad werd daartoe omsloten door de singels van het Waterproject van Rose en Scholten. De nieuwbouwwijken buiten deze singels zouden enkele decennia later een vergelijkbaar spoelstelsel krijgen. Om de overeenkomst in waterhuishouding tussen beide stadsdelen te benadrukken, noem ik het gebied binnen de singels het 'Eerste Waterproject' en dat erbuiten het 'Tweede Waterproject'. Ik loop daarmee vooruit op de conclusie van dit artikel, want voor het gebied buiten de singels werd aanvankelijk een andere opzet gekozen.

De kosten gemoeid met het Eerste Waterproject waren zeer hoog en de resultaten vielen, op de keper beschouwd, tegen. Vanwege de gegronde klachten lag het minder voor de hand om blind te varen op dit spoelstelsel. Het stadsbestuur aarzelde lang en in de luwte van die twijfel raakte de raad geïnteresseerd in enkele alternatieven. Op de noordelijke Maasoever werd het tonnenstelsel geïntroduceerd, terwijl op de zuidelijke Maasoever, op het eiland Feijenoord, het Liernurstelsel serieus in de overwegingen werd betrokken. Het Liernurstelsel is een methode van afvalverwijdering die eigenlijk nog het meeste wegheeft van een installatie voor buizenpost, maar daarover straks meer.

Zowel bij het tonnenstelsel als bij het Liernurstelsel werden de fecaliën niet weggespoeld, men probeerde juist om ze te verzamelen. Het waren geen spoelstelsels maar verzamelstelsels. Op het eerste oog waren daar grote voordelen aan verbonden. Door de fecaliën in te zamelen, bleef het stadswater schoon. Het zag er bovendien naar uit dat de verkoop van fecaliën een winstgevende aangelegenheid was. In dit artikel wordt uiteengezet hoe deze alternatieven werden geïntroduceerd en waarom ze het tenslotte toch moesten afleggen tegen een spoelstelsel als het Waterproject. In 1889 besloot de gemeenteraad van Rotterdam om voortaan overal in de gemeente het spoelstelsel te hanteren.

Particuliere en gemeentereiniging

De Rotterdamse dienst Gemeentereiniging, die in 1876 werd opgericht, dankt haar ontstaan aan de wens om de afvalverwijdering anders te organiseren. Het was eigenlijk niet zo duidelijk hoe dat precies moest, maar dat het anders moest, stond vast. De discussies in de raad concentreerden zich op de fecaliënafvoer, maar de afvalverwijdering omvatte veel meer. Deze paragraaf licht een tipje van de sluier op en staat stil bij de particuliere voorgangers